

NAUKA O STAVBÁCH 2

Jméno: Matúš Záhradník

Ročník, studijní skupina: 2.ročník , VB2AST01

DOBROVOLNÉ ÚKOLY KE ZKOUŠCE

OBSAH PRÁCE: Interpretácia budovy Slovenskej národnej galérie v Bratislave od architekta Vladimíra Dedečka (prednáška Moniky Mitášovej)

Hodnocení práce:

zima 2016

Obsah

Vladimír Dedeček	3
Projekty Vladimíra Dedečka	5
Vladimír Dedeček – radikálne riešenia a SNG	7
Nátlak alebo progresívne riešenie ?.....	10
Nastane zmena a dostane sa SNG do srdca verejnosti ?	13
Nový pohľad, rozmer.	16
Sľuby sa sľubujú alebo plnia ?	18
Vo svete obdiv doma odpor	19
Hlas ľudu je neodbytný	21
Vnímanie stavby očami študenta.....	22
Internetový prieskum názorov.....	23
Použité zdroje.....	25

Vladimír Dedeček

Ing. Arch. **Vladimír Dedeček** je slovenský architekt aktívny v Bratislave.

(* 26. máj 1929, Turčiansky Svätý Martin)

Vladimír Dedeček sa narodil v Martine v roku 1929. Bol nadaný a učenív a to, že vyštudoval architektúru spôsobila náhoda. V roku 1947 mal nastúpiť na lýceum do Francúzska, kde mal študovať sociológiu a politológiu. Na spoločný odchod študentov do Prahy prišiel neskoro, a tak namiesto neho odcestoval náhradník.

Je absolventom Fakulty architektúry Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) v Bratislave (1952). Na škole zažil všetkých uznávaných profesorov, on sám rád spomína na Emila Belluša. Spolužiakmi Vladimíra Dedečka boli aj Ferdinand Konček, Ilja Skoček, či Ľubomír Titl – spolu s ním patria medzi najvýznamnejších slovenských architektov 20. storočia. Po škole začal pracovať v Krajskom projektovom ústave v Bratislave, od roku 1968 pôsobil v bratislavskom Stavoprojekte, kde bol v 70. a 80. rokoch minulého storočia vedúcim ateliéru.¹

Tvorbu Vladimíra Dedečka je možné rozdeliť na obdobia²:

- učňovské roky 1953 – 1960, po absolvovaní Fakulty architektúry SVŠT sa venoval prevažne školským stavbám
- roky zrelosti 1960 – 1972, venoval sa školským stavbám, areálom a solitérom občianskej vybavenosti
- majstrovské roky 1972 – 1988, kedy vznikali jeho najvýraznejšie realizácie
- záver profesnej kariéry a dôchodok od roku 1989 do roku 1994

Záber architektonickej tvorby Vladimíra Dedečka bol nesmierne široký. Zrealizoval mnoho budov a areálov v základných typologických skupinách - školstvo, kultúra, administratíva, šport a bývanie.

Vladimír Dedeček, jedna z najvýraznejších osobností slovenskej architektúry. Vo svojej tvorbe kladie dôraz na rozvíjanie funkcionalistických princípov. Tie mu behom štúdia architektúry v Bratislave po druhej svetovej vojne odovzdali výborní architekti predošlej generácie Emil Belluš a Vladimír Karfík. Architekt Dedeček sa spočiatku špecializoval na školské budovy a niekoľkými realizáciami sa mu podarilo zlepšiť komplex Poľnohospodárskej univerzity v Nitre (1960-66), ktorý je progresívnym hmotovým riešením často pripodobňovaním k dielam Oscara Niemayera či Luigi Nerviho.

¹ <http://www.teraz.sk/magazin/architekt-vladimir-dedecek-vyrocie-profi/85628-clanok.html>

² https://sk.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Dede%C4%8Dek

V Bratislave navrhol architekt Dedeček celú radu monumentálnych verejných stavieb, medzi ktorými vyniká predovšetkým budova Slovenskej národnej galérie na Račianskom nábreží, Slovenského archívu, areál internátov v Mlynskej doline a univerzitnej budovy prírodovedeckej a matematicko-fyzikálnej fakulty.³

Okrem nej patria k jeho najznámejším stavbám Vysokoškolské mesto L. Štúra v Bratislave-Mlynskej doline, Vysoká škola lesnícko-drevárska vo Zvolene, štátny ústredný archív v Bratislave (dnes Slovenský národný archív), výstavnisko Incheba Expo, Palác kultúry a športu v Ostrave-Vítkoviciach a Najvyšší súd Slovenskej republiky.

Vraj nikdy nie je neskoro. Pre dobrú slovenskú architektúru druhej polovice 20. storočia to teda neplatí. Jej rozpoznanie a ocenenie mešká a pokiaľ sa tak veľmi pomaly deje, jej prítomnosť nám mizne pred očami. To platí aj pre architektúru Vladimíra Dedečka. Množstvo jeho domov prešlo alebo prechádza prestavbou, takže je dnes veľmi ťažké uvidieť ešte čokoľvek bez nešikovných zásahov. Radikalita a ostrosť stavu sveta, v ktorom Dedeček žil, sa nádherne preniesla aj do jeho stavieb.⁴

Odborná architektonická obec považuje Dedečka za novátora, hľadajúceho najsúčasnejšie trendy vo svetovom meradle, za jedného z najlepších slovenských architektov.

Obrázok 1 Aula Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre (v súčasnosti Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre), v spolupráci s Rudolfom Miňovským, 1959 – 1966. Od roku 2014 Národná kultúrna pamiatka. Foto – Peter Kuzmin

³ <http://www.archiweb.cz/vladimir-dedecek>

⁴ <https://dennikn.sk/337306/vladimir-dedecek-architekt-ktory-sa-nebal-radikalnych-rieseni/>

Projekty Vladimíra Dedečka⁵

- ZŠ Barca, 1955
- ZŠ Východná, 1956
- Pošta Tatranská Lomnica, 1958
- Opakovaný typový projekt pošty od r. 1958
- Poľnohospodárska škola, Bernolákovo, 1958
- ZŠ sídlisko Februárka, 1958
- ZŠ Petržalka, 1961
- ZŠ Cádrová ul., 1961
- Knihovnícka škola, Krasňany, 1961
- Ekonomická škola, Račianska, 1963
- areál VŠP Nitra, 1965, cena D. Jurkoviča
- Poľnohospodárska škola, Ivanka, 1966
- Poľnohospodárska škola, Piešťany, 1966
- Administratíva Mostárne Brezno, Bratislava, 1971
- Internáty Mlynská Dolina, Bratislava, 1975
- Ústav hospodárskej správy lesov, Zvolen, 1976
- Prírodovedecká fakulta, Bratislava, 1978
- Matematicko-fyzikálna fakulta, Bratislava, 1978
- Slovenská Národná Galéria v Bratislave, 1979
- Podnik realizácie výpočtovej techniky, Zvolen, 1980
- Krajská politická škola v Modre-Harmónii, 1980
- Budova zväzu družstev. roľníkov, Trenčianska ul. v Bratislave, 1982
- Slovenský národný archív, Bratislava, 1983
- Inštitút vzdelávania MV SR v Bratislave, 1984
- VŠLD, Zvolen, 1984
- Štátna Banka, Považská Bystrica, 1984
- Školské zariadenie v Modre-Harmónii, 1986
- Budova IGHP, Bratislava, 1987
- Administratíva Tanapu, Tatranská Lomnica, 1987
- Veterinárna nemocnica v Bratislave, 1988
- Palác kultúry a športu VŽKG Ostrava Vítkovice, 1988
- Administratívna budova Incheba, Bratislava, 1989
- Najvyšší súd SR, Bratislava, 1989
- Výstavisko Incheba, Bratislava, 1990
- Obchodné centrum Devínska Nová Ves, 1994
- Hromadné garáže pre 250 áut, Petržalka, Medved'ova ul., 1995

---

⁵ https://sk.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Dede%C4%8Dek

Obrázok 3 Dom kultúry Dúbravka

Obrázok 2 Slovenský národný archív

Vladimír Dedeček – radikálne riešenia a SNG⁶

Obdivovaný aj zatracovaný – tvorba Vladimíra Dedečka bola roky prijímaná rozporuplne, dnes odborníci hovoria o nepopierateľnej kvalite.

Tá budova je obrovská, ale konflikt názorov na ňu je azda ešte väčší. Asi nie je v Bratislave človek, ktorý by okolo nej prešiel bez záujmu či povšimnutia. Reč je o dostavbe Slovenskej národnej galérie od architekta Vladimíra Dedečka, jednej z najvýznamnejších postáv modernistickej architektúry na Slovensku.

Práve premostenie Vodných kasární na dunajskom nábreží sa na dlhé roky stalo symbolom rozporuplného vnímania diela architekta, ktorý za pol storočia svojej tvorivej kariéry urobil vyše deväťdesiat architektonických diel a návrhov – od rodinných domov až po rozsiahle komplexy.

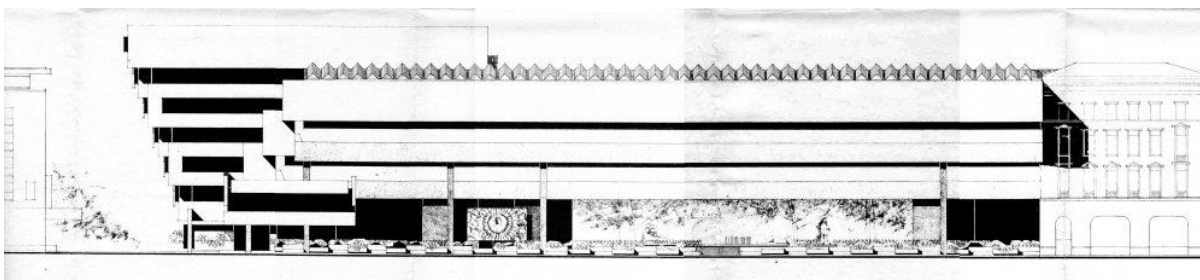
Historici architektúry a architekti dnes hovoria o neprávosti, s akou sme roky pristupovali k dielu autora, ktorý si medzičasom zaslúžil aj medzinárodný ohlas. Dodnes existuje aj na domácej scéne architektov i laikov kritický tábor odporcov jeho tvorby, väčšina odborníkov však hovorí o rehabilitácii Dedečkovho diela a vyzdvihuje jeho nepopierateľné kvality porovnateľné s európskym kontextom.

Obrázok 4 Dostavba a rekonštrukcia Slovenskej národnej galérie v Bratislave, 1964 – 1978. Foto – Peter Kuzmin

⁶ <https://dennikn.sk/337306/vladimir-dedecek-architekt-ktory-sa-nebal-radikalnych-rieseni/>

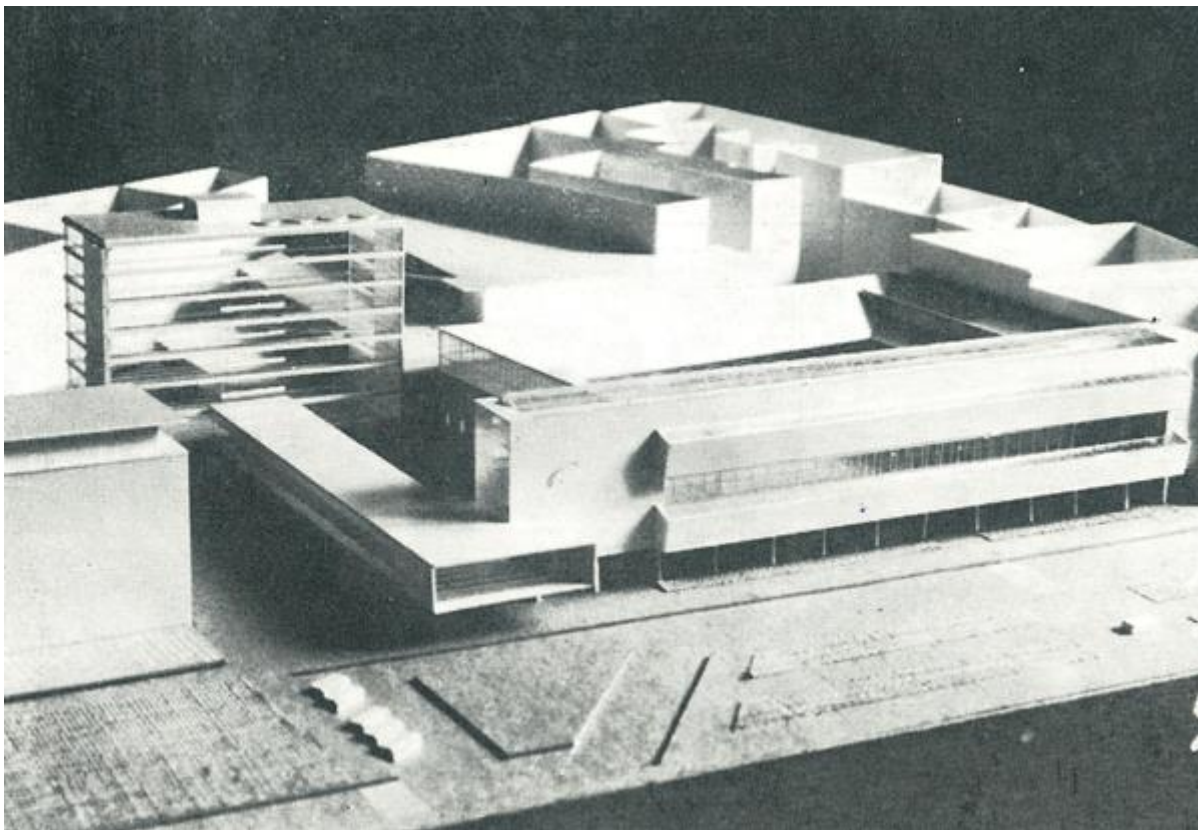
Obrázok 5 Pohľad na pôvodný projekt hlavnej fasády Slovenskej národnej galérie v Bratislave. Zdroj – archív Oddelenia architektúry ÚSTARCH SAV

Obrázok 6 Jedno z najznámejších diel Vladimíra Dedečka: Dostavba a rekonštrukcia Slovenskej národnej galérie v Bratislave, 1964 – 1978. Foto – Peter Kuzmin

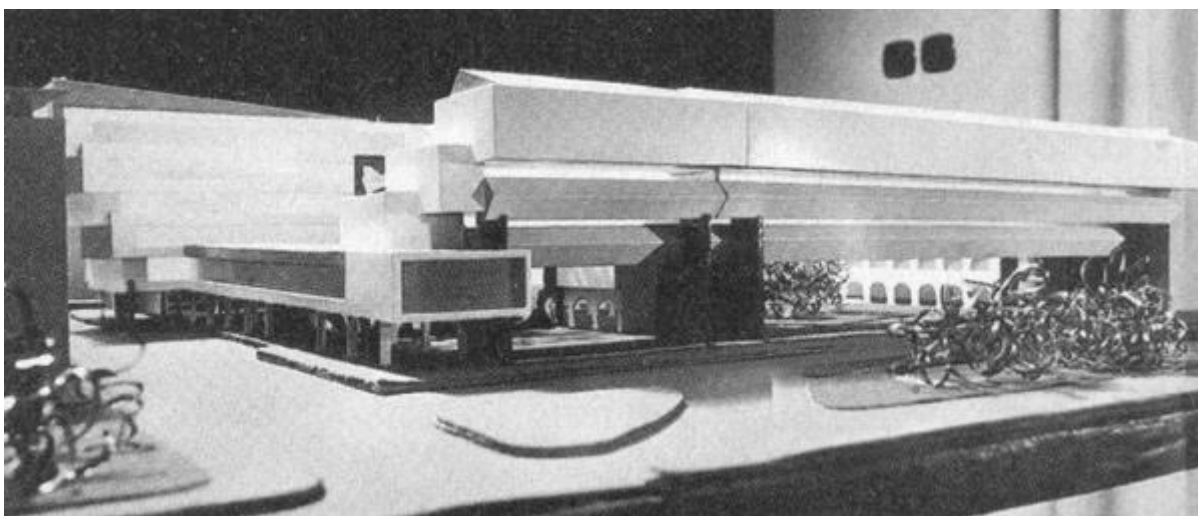
„Necítim sa ako vynálezca myšlienok. Všetko, čo je v mojej architektúre, nájdeš v učebnici deskriptívnej geometrie, len musíš pozorne listovať,“ hovoril Vladimír Dedeček o svojej tvorbe na výstave Práca, ktorá mala premiéru na bratislavskom DesignWeeku a práve teraz sa dá vidieť v pražskej Galerii Jaroslava Fragnera. Celá sa sústreďuje najmä na to, ako sa na svoju tvorbu a architektúru díva Vladimír Dedeček dnes. **„Navrhovanie som premenil na robotu. Nikdy som sa necítil ako umelec,“** hovorí vo videu.

Obrázok 7 Model prvej varianty Dostavby SNG, Vladimír Dedeček, 1963, zdroj: archív ateliéru BKPS

Prvá dostavba a rozšírenie našej vrcholnej kultúrnej inštitúcie v bývalých kasárňach z dôb Rakúsko-uhorskej monarchie podľa projektov architekta Vladimíra Dedečka nebola nikdy kompletne zrealizovaná. Jej prestavba a rekonštrukcia bola vložená do rúk architektom Martinovi Kusému a Pavlovi Paňákovi, ktorí si už vyskúšali problematiku dlhoročnej výstavby, realizácia ich projektu Národného divadla v Bratislave trvala 30 rokov. Dnes majú na stole hotový realizačný projekt rekonštrukcie a dostavby Národnej galérie, čaká sa už len na ukončenie výberových konaní na dodávateľov stavby a nová éra SNG bude na dosah.⁷

Obrázok 8 Model druhej, obmenenej varianty SNG, Vladimír Dedeček, 1967, zdroj: Archív architektúry 20. storočia, ÚSTRACH SAV Bratislava

Nátlak alebo progresívne riešenie ?⁷

Ak existuje v architektúre niečo ako rukopis, medzi slovenskými architektmi je Vladimír Dedeček tvorcom, ktorého spôsob navrhovania je jednoznačne čitateľný v jeho celom diele. Avšak paradoxne prvý projekt SNG, s ktorým zvíťazil v súťaži študijných úloh v roku 1963, bol tradičnejší, bez charakteristickej Dedečkovskej skulpturálnosti a dynamiky. O štyri roky neskôr, keď po určitej odmlke zasadla nová komisia pre zhodnotenie projektu Národnej galérie, architekta podnietili, aby obmenil svoj koncept. Dedeček spomína, že to bol práve architekt Štefan Svetko, ktorý označil projekt SNG už za málo aktuálny a posmeľoval Dedečka aby viac odhalil historickú stavbu vodných kasární, ktorú architektov pôvodný návrh temer celkom zakrýval. Architekt zmenil svoj návrh pod vplyvom odporúčaní komisie, ale aj celkovej súdobej atmosféry začínajúcej pražskej jari, ktorá priala progresívnym víziám, viere v moc techniky, ktorá spolu vybuduje novú spoločnosť. Národná galéria sa tak v jeho novom projekte stala dynamickou skulptúrou, ktorej abstraktné ostré línie utvárali novú mierku bratislavského nábrežia.

Obrázok 9 Pohľad na dokončené premostenie, 1978, zdroj: archív ateliéru BKPŠ

⁷ <http://artalk.cz/2014/01/23/privetivejsie-gesto-sng/>

Nadšené vízie, ktoré možno čítať z modelov a plánov druhého Dedečkovho projektu SNG však boli počas niekoľkých rokov realizácie galérie zásadne okyptené. Najväčšou ranou pre projekt dostavby galérie sa stalo rozhodnutie nezbúrať dva bytové domy, na ktorých mieste mal stáť hlavný vstup do celého galerijného komplexu. V tieni tohto traumatického bodu vytýčeného dvojicou domov z medzivojnového obdobia sa hromadili viaceré nedostatky, ktoré vznikli snahou vtedajšieho vedenia galérie šetriť a úsilím urýchliť už tak meškajúce dokončenie stavby.

Obrázok 10 Situácia, urbanistické vzťahy, súťažný návrh, 2005, zdroj: archív ateliéru BKPŠ

To všetko spolu so zanedbanou údržbou a nevhodnými čiastkovými rekonštrukciami viedlo k spomínanému uzatvoreniu časti galérie. Populistické demolačné návrhy, ktoré uzavretie spôsobilo, nakoniec odvrátilo samotné vedenie národnej galérie. S podporou viacerých uznávaných architektov a odborníkov pripravili súťaž, ktorej podmienky zakotvili zachovanie objektu kritizovaného premostenia.

PRÁCA je sondou do myslenia architekta, ktorého dielo stále živo rezonuje v slovenskom architektonickom diskurze a dodnes významne formuje priestor a identitu viacerých slovenských miest. Dedeček je neprávom známy predovšetkým ako autor kontroverzných, monumentálnych diel a konceptov. Za svoju takmer polstoročia trvajúcu kariéru vyprodukoval vyše 90 architektonických diel a návrhov, od rodinných domov až po rozsiahle komplexy univerzít či kultúrnych inštitúcií, ktoré odhaľujú jeho húževnatý naturel, ale aj jasný a konzistentný prístup k projektovaniu.

Cieľom výstavy je sprostredkovať intimitu Dedečkovho súčasného životného prostredia, jeho myslenie a pohľad na minulosť i dnešok. Odhaliť, ba priam demonštrovať špecifickú metódu navrhovania, ktorá podľa jeho slov nie je umeleckou tvorbou, „ale predchodcom akéhosi automatického, počítačového navrhovania“.

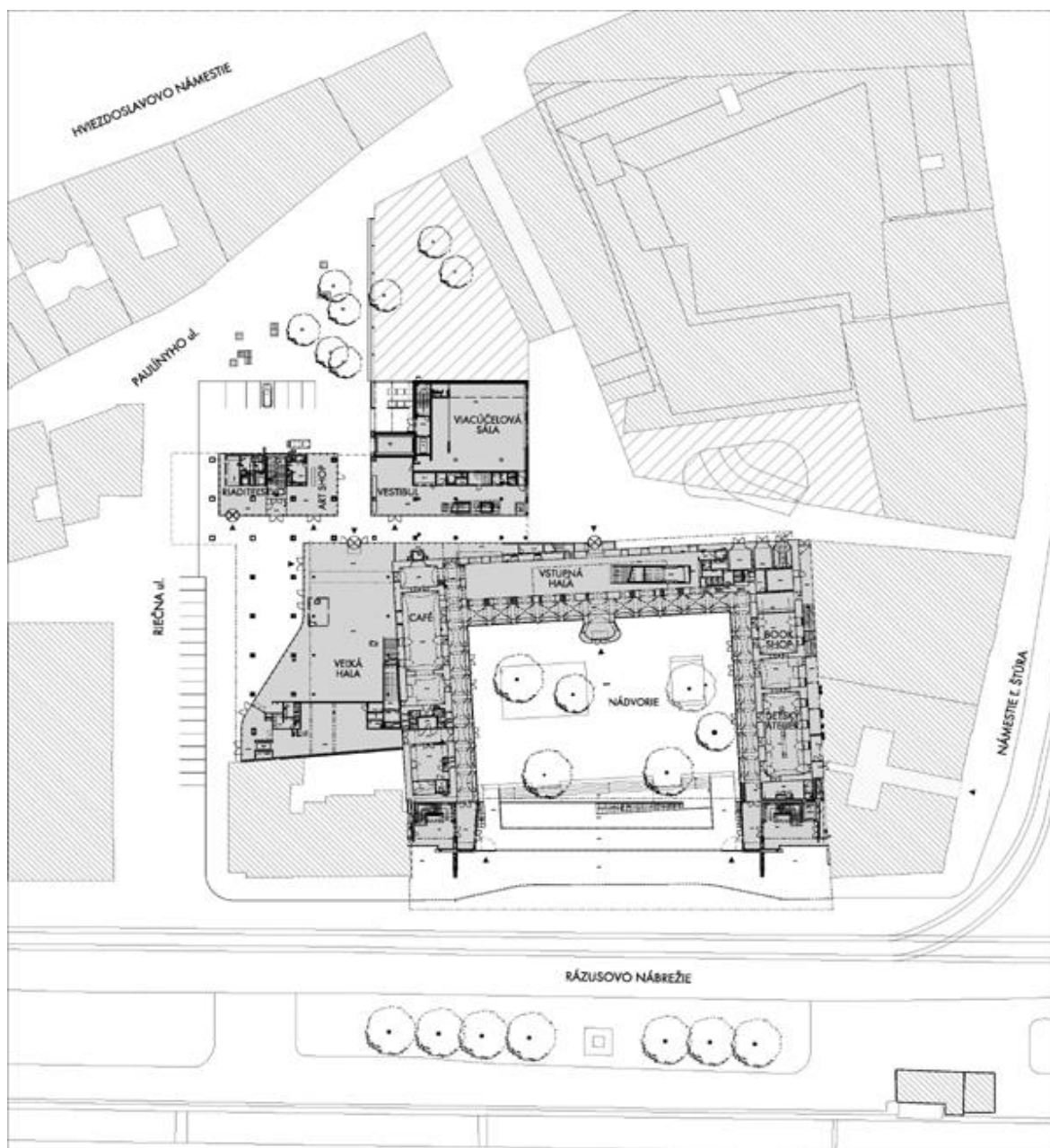
Autori výstavy si nekládli za úlohu poskytnúť vyčerpávajúcu retrospektívu tvorby Vladimíra Dedečka, chceli skôr načrtnúť obraz osobnosti architekta a prostredníctvom jeho vlastných slov poskytnúť priestor pre odhaľovanie a porozumenie práce jedného z posledných architektov prvej povojnovej generácie Slovenska.⁸

---

⁸ <http://artalk.cz/2014/09/23/ts-vladimir-dedecek/>

Nastane zmena a dostane sa SNG do srdc verejnosti ?⁹

Jednými z tých, ktorí sa Dedečkovho diela od začiatku kauzy zastávali, boli autori súčasného víťazného projektu rekonštrukcie SNG, architekti Martin Kusý a Pavol Paňák z ateliéru BKPŠ. Pavol Paňák vo svojej rozsiahlej štúdii o projekte v časopise *Architektúra & urbanizmus* tvrdí, že už do samotnej súťaže na dostavbu SNG vstupovali práve kvôli obdivu k Dedečkovmu dielu. Ich ambíciou vraj nebolo „pridať ďalšie výrazné formálne gesto“, ale pokúsiť sa zjednotiť heterogénny komplex stavieb rôznej doby a kvality do funkčne a prevádzkovo jednotného celku. Súčasný komplex SNG môže skutočne navodzovať pocit neorganizovaného súboru objektov, nádvorí, podlubí a mostov, ktorému chýba nielen ono už spomínané vstupné jadro, ale celkovo jasná kompozícia a hierarchia.

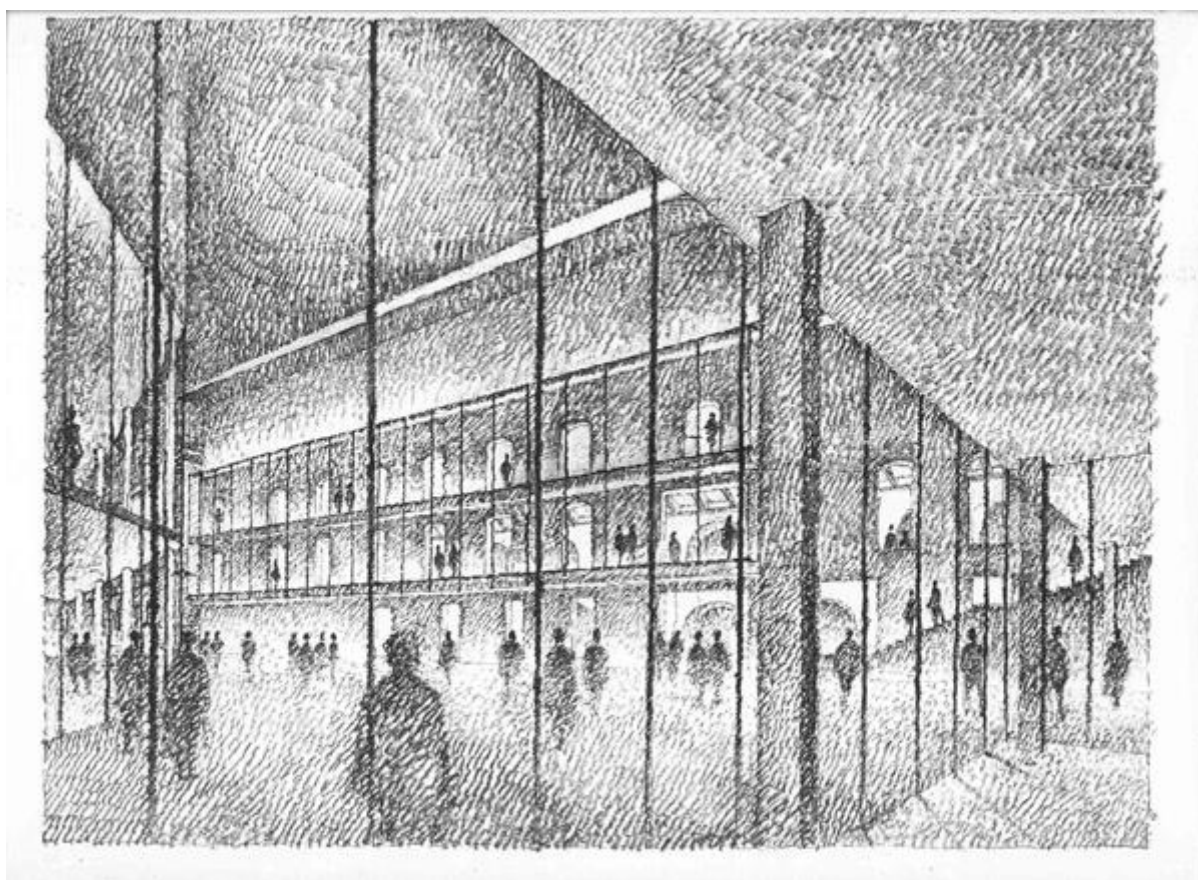

Obrázok 11 Pôdorys parteru, 2013, zdroj: archív ateliéru BKPŠ

⁹ <http://artalk.cz/2014/01/24/sng-2/>

Kusý s Paňákom sa problém tejto rôznorodosti pokúsili vyriešiť v podstate na jednoduchom princípe, a to fyzickým scelením komplexu do jedného celku. Azda najjasnejšie túto stratégiu demonštruje prístup architektov k exponovanému otvoru pod premostením, ktorý v súťažnom projekte plánovali uzatvoriť sklenenou stenou po celej svojej výške. Azda aj pod vplyvom efemérneho letného pavilón SNG od Martina Jančoka a Aleša Šedivca, ktorý posledné dve letné sezóny úspešne testoval život v otvorenom nádvorí galérie, architekti pozmenili realizačný plán a zvolili si kompromis. Nádvorie uzatvorili len v prízemnej časti sklenenou stenou, ktorá má slúžiť predovšetkým ako protihluková bariéra a zábrana proti vstupu do nádvorja mimo otváracích hodín galérie.

Pozitívny vplyv projektu, ktorý priniesol nízkorozpočtový pavilón do priestoru nábrežia rozťatého dopravnou tepnou, však dištancovanie sa novej SNG od nábrežia a od snahy o jeho premenu nezmenil. Naopak oproti dnešku, by nádvorie mala od ulice deliť nielen sklenená stena, ale aj „priekopa“ otvoreného lapidária, ktoré architekti navrhli do pôvodných priestorov podzemného depozitu.

Obrázok 12 Skica budúceho príchodu od Hviezdoslavovho námestia zdroj: archív ateliéru BKPS

Kultivovať mestský priestor sa Kusý s Paňákom usilujú na opačnej strane galerijného komplexu. Vstupnú zónu totiž vo veľkej miere obrátili smerom do dnešného zadného traktu SNG k historickému jadrú mesta, kde je prirodzene živší pohyb potenciálnych návštevníkov. Zároveň sa však týmto rozhodnutím architekti museli vyrovnáť s omnoho komplikovanejšími priestorovými a funkčnými vzťahmi, ako aj s neatraktívnou zónou vnútorných dvorov a zadných traktov hotelového komplexu Carlton a ďalších historických objektov. Kusý s Paňákom teda vytvárajú hlavný vstup v relatívne husto zastavanom priestore, vzdialenom od veľkorysých konceptov generácie architekta Dedečka.

Architektom sa však necnie za možnosťami asanácii a „vyčistenia“ priestoru, naopak, rátajú s jeho ešte väčším zahustením, tak aby vznikla uzavretá štruktúra ulíc a pasáží, ako vystrihnutá z postmoderných urbanistických koncepcií návratu k tradičnej uličnej sieti a komorným námestiam.

Avšak nielen väčšie uzatvorenie a nová distribúcia pohybu návštevníka má zjednotiť zložitý galerijný komplex. Sceľujúce snahy možno interpretovať aj v pláne architektov obaliť povrchy kontroverzných častí Dedečkovej prístavby špeciálne navrhnutým fasádnym prvkom, kovovým roštom. Roštom, ktorého moiré efekt má ako Christova plachta za cieľ utlmiť celkové monumentálne pôsobenie hmoty, ako aj účinok „komunistickej“ červenej farby, ktorá mnohým Bratislavčanom tak leží na srdci. Prekvapivo ho architekti Kusý s Paňákom ponechávajú aj po tom, ako pristúpili na popud samotného Dedečka aj k zmene farebnosti plášťa premostenia. Súčasný projekt totiž už neráta so zachovaním v sedemdesiatych rokoch tak obľúbených hliníkových fasád z takzvaného Alpa, nahradí ho totiž nový kovový povrch zlatej farby, ktorú údajne chcel Dedeček použiť už v pôvodnom návrhu.

Obrázok 13 Vizualizácie premostenia, 2013, autor vizualizácie J. Krížik, zdroj: archív ateliéru BKPS

Elitárska abstraktná estetika Dedeckovho projektu SNG poodhaľuje tvár režimu v ktorom vznikla. Stvárnenie jediného celkom nového objektu Národnej galérie, depozitu, ktorý Kusý s

Paňákom navrhli ako prístavbu k administratívne traktu, vo veľkej miere reprezentuje dnešnú kompromisnú architektonickú tvorbu. Uzavretý monoblok depozitu, v ktorom bude umiestnená aj prednášková sála má byť ukončený zošíkmenou strechou prispôsobujúcou sa okolitej historickej zástavbe. To čo má spájať tento tak trochu cudzorodý trak s Dedečkovu architektúrou je monumentálna replika abstraktného motívu z Alpa, ktorý Dedeček realizoval v zadnom dvore galerijnej administratívy.

Nový pohľad, rozmer.¹⁰

Balans medzi populárnou zrozumiteľnosťou, ekonomickou efektivitou a vyhraným výtvarným názorom. Ako ďalšiu snahu spopularizovať Dedečkovu prístavbu možno chápať perforovanie hmoty novými okennými otvormi.

Obrázok 14 Vizualizácia celkového areálu, 2013, autor vizualizácie Martin Zaiček, zdroj: archív ateliéru BKPŠ

Dedeček koncipoval výstavné sály SNG ako uzavreté priestory v duchu konceptu white-cube. Architekti Kusý s Paňákom doplnili uzavretý svet výstav o vyhliadkové a oddychové galérie, priestory situované medzi výstavnou halou a sochársky tvarovaným plášťom, ktoré dlhými pásovými oknami otvoria pohľad na nábrežie Dunaja.

¹⁰ <http://artalk.cz/2014/01/24/sng-2/>

Podľa slov architektov budú tieto galérie oddychovou zónou pre návštevníkov unavených výstavou, zároveň tak každý dostane možnosť poznať budovu aj prostredníctvom jej nových výhľadov. Výhľadov, ktoré poskytnú nielen opisované galérie, ale aj viaceré nové okná na prízemí a bokoch premostenia.

Architekti teda napriek tomu, že pôvodnú stavbu do určitej miery viac uzavreli, poskytli nové perspektívy, výhľady a predovšetkým nové možnosti pohybu. Podarilo sa im taktiež umne splniť spomínaný zámer nepridávať ďalšie formálne gesto, naopak svojimi zásahmi do Dedečkovej prístavby uberú z jej radikálne modernistického vyznenia, čím azda dokážu zjednotiť polarizované názory spoločnosti o budove Bratislavskej SNG. Skutočne, projekt, ktorý by sa mal v blízkej budúcnosti stavať, má vo svojej podstate oveľa zrozumiteľnejší výraz, než o aký sa usilovali architekti z doby „vlády ľudu“.

Obrázok 15 Architekt Dedeček konzultuje projekt prestavby SNG s architektom Paňákom, 2013, foto: Peter Láhký, zdroj: archív ateliéru BKPŠ

Nový pozitívny výhľad, ktorý nám architekti svojim projektom sľubujú, má však svoje prekážky, ktoré ohrozujú realizáciu základného konceptu dostavby galérie. A kameňom úrazu je opäť hlavný vstup do galérie. Spomínaný dvor, ktorý sa má stať akousi vstupnou piazzou Národnej galérie, čiastočne vlastní súkromný majiteľ a bude záležať len na jeho dobrej vôli či ho poskytne verejnosti. Treba teda dúfať, že rovnako ako sa postupne mení vzťah spoločnosti k dedičstvu éry socializmu, bude tento zámer pochopený aj súkromnými vlastníkmi okolitých pozemkov, ktorý dokážu rozpoznať potenciál vytvorenia verejného priestoru a aj jeho možné výhody.

Sľuby sa sľubujú alebo plnia ?

Celkovú rekonštrukciu SNG začali plánovať v roku 2001 za čias ministra kultúry Milana Kňažka, v roku 2002 ju schválila vláda. Za 14 273 385 eur sa mala uskutočniť v rokoch 2003 až 2009. Následne sa mala rekonštrukcia, modernizácia a dostavba areálu galérie začať v roku 2008 a malo na ňu ísť 34 424 816 eur s DPH vrátane prípravných prác. Projekt obnovy sídla SNG je rozdelený na etapy: premostenie, Vodné kasárne, nový depozitár galérie, administratívna budova a nové expozície. Okrem čiastočnej alebo úplnej rekonštrukcie, prípadne dostavby alebo prestavby existujúcich objektov SNG na Rázusovom nábreží a uliciach Riečna či Paulínyho by sa mali postaviť dve nové budovy – centrálny depozitár a viacúčelová hala.

SNG, ktorá dlhodobo organizuje v hlavnom meste výstavy iba v časti svojho areálu – v Esterházyho paláci na Nám. Ľ. Štúra, sa na začatie rekonštrukcie pripravila už v roku 2013. Do Hurbanových kasární na Kollárovom námestí vystaňovala všetky objekty, ktorých sa rekonštrukcia týka. Rekonštrukcia by sa mala začať riešením najakútnejších problémov, napríklad opravou premostenia, ktoré pre havarijný stav zatvorili ho pred vyše 14 rokmi, 1. marca 2001. Premostenie tvorilo významnú časť výstavných priestorov SNG. Odborná aj laická verejnosť dlho diskutovala o tom, či ho zachovať alebo zbúrať.¹¹

Vláda odsúhlasila rekonštrukciu SNG 16. decembra 2015. Generálna riaditeľka SNG Alexandra Kusá prijala správu o odsúhlasení rekonštrukcie s úľavou. V reakcii pre SITA na odobrenie financovania a časového posunu rekonštrukcie, obnovy a modernizácie areálu národnej galérie v Bratislave 16. decembra okrem iného upozornila, že *„budova začala veľmi viditeľne a nebezpečne chátrať. Keďže bola rekonštrukcia areálu prioritou pána ministra, verili sme, že celý proces dobre dopadne“*. Ako dodala Kusá, *„rekonštrukcia SNG je jednou z najväčších investícií rezortu kultúry a na jej konci by mal byť moderný a divácky prístupný kultúrny areál“*. *„Myslím si, že je to veľmi dobrá správa pre slovenskú kultúru a Slovenskú národnú galériu,“* povedal pre médiá na odsúhlasení financovanie rekonštrukcie vládou minister kultúry Marek Maďarič.

Rekonštrukcia, modernizácia a dostavba areálu Slovenskej národnej galérie v Bratislave by sa mala začať riešením najakútnejších problémov, napríklad opravou premostenia, ktoré je v zlom technickom stave a zatvorili ho pred takmer 15 rokmi, 1. marca 2001. Projekt rekonštrukcie je vyčíslený na 48 718 937 eur s DPH a uskutočniť sa má počas 36 mesiacov v rokoch 2016 až 2018. Celková cena je výsledkom elektronickej aukcie a jej oprávnenosť potvrdil znalecký posudok.¹²

---

¹¹ <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/377247-slovenska-narodna-galeria-sa-docka-rekonstrukcie/>

¹² <http://kultura.pravda.sk/galeria/clanok/380244-v-sng-sa-zacina-rekonstrukcia-vystavy-budu-nadalej/>

Vo svete obdiv doma odpor

Víťazný projekt vybrala v januári sedemčlenná medzinárodná porota pod vedením Adama Gebriana (CZ). Zo stanoviska vyberáme: „... podľa nášho názoru ide o jednu z mála stavieb nedávnej minulosti na Slovensku, ktorá má potenciál zaujať široké medzinárodné publikum. Nejde ale len o predstavenie stavby vo veľkom modeli [v mierke 1:17,78], ale o predstavenie celého procesu: od úvah o vzniku tejto stavby, cez jej prípravu, rôzne fázy projektu, realizácie, užívania, cez následné chátranie, diskusiu o uzavretí a možnom búraní, až po súťažné návrhy rôznych slovenských architektov na rekonštrukciu. Zápas o túto stavbu je priesečníkom mnohých frontových línií architektonických i mimoarchitektonických.“¹³

Obrázok 16 model SNG na benátskom bienále 2016

"SNG považujem za jednu z najvýznamnejších stavieb, ktoré sa tu postavili. Myslím si, že je dôležité ukázať medzinárodnej verejnosti, že na Slovensku existuje stavba, ktorá znesie tie najvyššie mierky," povedal pre TASR Petr Hájek s tým, že táto stavba umožňuje veľmi dobre moderovať tému tohtoročného architektonického bienále v Benátkach. *"Súvisí s tým, čo architekti práve teraz môžu urobiť preto, aby svet okolo bol lepší. A pretože SNG sa chystá opravovať pôvodný objekt, čo je úžasný počin vzhľadom na to, že sa budovy zo 60. a 70. rokov dnes búrajú, Slovensko je veľkým príkladom, kde sa podarilo zachovať nielen budovu, ale aj jej funkciu."*¹⁴

Bienále by mohlo byť opäť dôležitou debatou o architektúre na hraniciach etiky a estetiky, spoločnosti či politiky. Napokon, Dedečkova dostavba galérie má podľa medzinárodnej poroty,

¹³ http://www.sng.sk/sk/o-galerii/aktuality-a-oznamy/913_bienale-architektury-2016

¹⁴ <http://www.teraz.sk/kultura/na-bienale-architektury-v-benatkach/197632-clanok.html>

ktorá projekt vybrala, možnosť poukázať aj na podobné osudy mnohých budov v prostredí Česka i Slovenska. Vznikli v minulom režime a napriek kvalite si nesú nevelmi lichotivú nálepku „tej socíkovej architektúry“.

Marian Zervan si však dobre pamätá, ako zástancov Dedečkovej architektúry posmešne nazývali zlatou mládežou či ľavicovými intelektuálmi, alebo ako ešte v roku 2001 viacerí architekti navrhovali premostenie galérie zbúrať.

V tom čase však už vyvíjal aktivity na podporu Dedečkovej architektúry Imrich Vaško aj s Mariánom Zervanom na bratislavskej Vysokéj školeýtvarných umení, kde sa postupne sformoval aj tím, ktorý je teraz za projektom pre benátske bienále. A hoci je zrejmé, že patrí medzi absolútnych zástancov budovy galérie, plne rešpektuje aj opačné názory a nielen z radov architektov. „*Architekti vytvárajú prostredie pre človeka, a je preto pre nich prirodzene dôležité, ako ho ten človek potom vníma. Tento názor by však architektov nemal limitovať,*“ hovorí Zervan.

Ostré nesympatie ľudí voči Dedečkovej budove galérie podľa neho spôsobuje najmä príkrý kontrast medzi historickými stavbami na nábreží a moderným novotvarom, ktorý premostuje Vodné kasárne. „*Spôsobuje to napätie, a hoci na nábreží nie sú iba historické stavby, premostenie v ňom ľudia zvyčajne čítajú ako dramatický konflikt. Je dôležité ukázať im aj iné čítania a iné súvislosti tohto areálu,*“ vyjadrenie Zervana.¹⁵

---

¹⁵ <https://dennikn.sk/382750/nostalgia-bratislavu-ubija/>

Hlas ľudu je neodbytný¹⁶

„Dúfal som, že to premostenie bude odstránené“.

„Presne, aj ja som dúfala že to predné priečelie zmizne. Ved' to kazí vzhľad celej národnej galérie a doslova ju degraduje na modernú stavbu. Veľká škoda, vynikol by historický význam SNG“.

„Neviem prečo to premostenie len zmodernizujú teda upravia, fakt sa ho mohli zbaviť a navrhnúť komplet nové, predsa to je ako päť na oko, ale tak uvidíme aký bude výsledok“.

„to premostenie by bolo ok ak by nepretŕčalo mimo fasády ostatných domov keďže presahuje je to väčší hnus ako dnešný stav smutne toto“.

„Konečne, po viac ako desaťročí. Rekonštrukcia, v rámci finančných možností, by mala byť vynikajúca, veľmi sa teším z návrhu. Hádám po jej dokončení sa konečne pristúpi aj k vyhláseniu SNG za NKP, aby nehrozil nikto búraním“.

„Bol by som šťastný ak by sa ta obludná prístavba zbúrara ...nepasuje tam, je to ako päť na oko ...hnusné, hnusné ...ak by to bolo v Petržalke, tak je to praktické a možno aj zaujímavé, je to hanba architektúry zamaskovať krásnu, historickú budovu kusmi železa ...“

---

¹⁶ http://debata.pravda.sk/debata/cz-A120429_160731_sk_domace_p23/
<http://reality.etrend.sk/komercne-nehnutelnosti/zacina-sa-dlho-odkladana-rekonstrukcia-sng/diskusie.html>

Vnímanie stavby očami študenta

„Umenie má hovoriť samo za seba a netreba na to už vôbec vedecké vysvetlenie. Aj pomocou cestopisov je možné vyjadrovať interpretáciu architektúry“.¹⁷

Za to ako vníma spoločnosť kontroverzné dielo SNG môže uvažovanie v spoločnosti. Je veľký rozpor ohľadom zachovania tejto stavby ako z pohľadu architektov ale i verejnosti. Veľmi zásadným krokom v uvažovaní každého človeka je vnímanie tejto stavby v dobe jej vzniku a v súčasnosti. Ako vyššie uvádzam stavba má obrovské kvality ktorí mnohí nevidia prípadne nevidia oceniť.

Je ocenenia hodné aby si ľudia uvedomili jednotlivé spojitosti ktoré nevidno na prvý pohľad. Stavby má charakter akéhosi starovekého divadla, vidíme tu náväznosť na antiku. Uhol vnímania na umenie z 3 úrovni nám dodá nový rozhľad na vec. Netreba sa pozerat' len jedným smerom, mnohí chcú aby sme v dnešnej dobe videli to čo oni chcú aby sme videli a vnímali. Tu sa to ale nedá povedať, dokážeme priestor vnímať z ktoréhokoľvek uhlu a dodáva nám voľnosť vnímania samotnej architektúry ale aj samotnej výstavy daného diela. Prenikanie svetla zhora nám ponúka nový zážitok z pohľadu na vnútorný priestor. Práve tu sa preukazuje, že architektúra hovorí sama za seba. Prepojenie vonkajšieho z vnútorným priestorom je neodlučiteľnou súčasťou tohto areálu.

Je na nás ako interpretujeme architektúru a ako s ňou naložíme. Hoci stavba má negatívne ohlasy od doby svojho vzniku, našli sa ľudia ktorí vidia v tejto stavbe kvality architektúry a bojujú za jej zachovanie.

V mnohých diskusiách verejnosť udáva, že sa zakryla historická časť areálu, že uličná fasáda nezapadá do konceptu okolitých stavieb. Podľa môjho názoru to nie je zakrytie historického areálu ale návrat k riešeniu historických miest kde sa jednotlivé dvory a nádvoria uzatvárali. Vstup popod premostenie dodá novú atmosféru celému pohľadu na historickú stavbu v areáli. Kde je v rovnováhe historická časť budov s novým funkcionalistickým premostením.

Ohľadom zachovania uličného členenia je to veľmi výrazný prvok na dunajskom nábreží, ktorí takmer dominuje tomuto nábrežiu. Premostenie je veľký vstup do historického členenia okolitých stavieb, ktorý je jedinečný pre svoju formu a tvar. Vzniká veľký kontrast jednotlivých stavieb, čo u verejnosti vzbudzuje pohoršenie.

Stavba na danú dobu bolo to najinovatívnejšie riešenie, budova SNG má podávať inšpiráciu ďalším generáciám ohľadom radikálnych riešení v architektúre.

Vždy sa nájde človek, ktorý neocení jednotlivé architektonické diela. Ale navzdory tomu všetkému dosahuje architektúra svoje kvality ak nad ňou premýšľame.

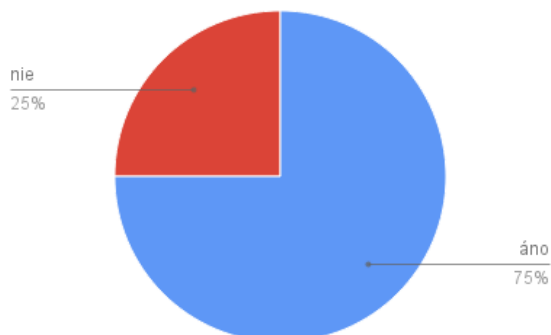
Akýmsi odrazovým mostíkom pre zmysľanie slovenského ľudu by malo byť aj benátske bienále 2016 kde bola stavba svetovo prezentovaná a boli na ňu pozitívne ohlasy. A tu sa ukazuje ako vnímame danú stavbu či je to stavba kvalitná ktorá nás odkazuje na dobu svojho vzniku a na samotné kvality tohto diela alebo je to len „výplod,, architekta Dedečka v núdzi navrhnuť SNG.

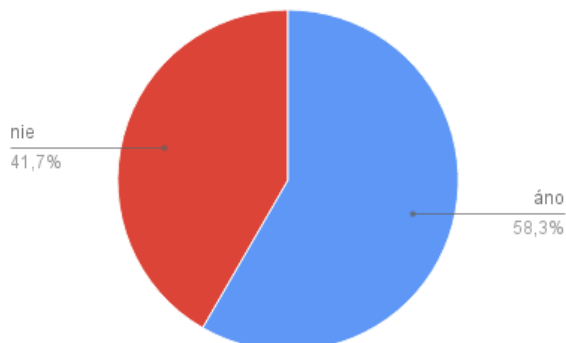
¹⁷ Monika Mitášová, prednáška Interpretácia budovy Slovenskej národnej galérie v Bratislave

Internetový prieskum názorov¹⁸

Poznáš budovu SNG ?

Navštívil si budovu SNG, prípadne si šiel okolo nej ?

Aký pocit v tebe vyvoláva stavba SNG ?

ako keby niekto v čase preniesol kus budovy a umiestnil ho tam kde sa vôbec ale vôbec nehodí
Osobne sa mi veľmi páči.

Prekvapivý

Peknú historickú budovu zakrýva komunistická prístavba a je to škoda

Trochu komunistické, trochu sa zľaknem ale vždy si ju všimnem a poviem si že jéj toto je SNG!

Pozitívny

Nadšení

nezvyčajný typ architektúry, ktorá mi absolútne nezapadá do kontextu

že to ide na mňa spadnúť

ide spadnúť

Čo si myslíš o danej stavbe ?

nehodí sa do okolia v ktorom sa nachádza

„Moderná stavba“ medzi starými budovami, prepojenie moderny a historických budov je skvelé.

Zaujímavá

Keby sa odstránila tá komunistická časť, vynikol by pekne vnútrajšok

Pôsobí na mňa trochu agresívne, ale zároveň aj veľmi silne (mocensky) a vyzerá že chráni veľké tajomstvo (keď človek príde bližšie a zistí že pod vytŕčajúcou polkou budovy sa nachádza veľká plošina). No ale je to galéria a má v sebe umenie, aj tá budova teda musí vyzerat' trochu netradične.

Neviem

Vypadá super

že vypadá veľmi hrozne .. opacha

Je zaujímavá, nie veľmi vzhľadná, pripomína moderné umenie z čias totality v ČSSR

nepôsobí na mňa prívetivo

nehodná, možno by to napravilo nejaké vynovenie, alebo aspoň pravidelná údržba

¹⁸ Internetový dotazník, autor: Matúš Záhradník

Bol by si za záchranu tejto stavby a prečo áno /nie ?

áno

Áno-naša kultúrna pamiatka

Áno, pretože je pekná

Áno, mám rada neporušenú históriu a architektúru v meste.

Určite áno, bola by škoda to nechať len tak

Jistě. Zajímavé nápady se musí dotáhnout do konce

určite áno, pretože aj umenie ako také alebo vysoké umenie si zaslúži niekde vystavovať práce, diela, sochy...no a práve toto je to miesto ktoré si zaslúži renovovať ...:)

áno, pretože každý cenný ľudský výtvar by sa mal uchovať pre ďalšie generácie ako pamiatka

nie , nehodí sa do prostredia (susedstva budov)

nie nebol, nie je moderná, radšej by som tam mal pekný voľný priestor

Podľa zrealizovaného prieskumu sú skutočne názory rôznorodé. Jednotlivé odpovede hovoria sami za seba ale mnoho ľudí si túto stavbu váži. Preto ani ja nevidím dôvod odsudzovania tejto stavby. Aj keď niektoré názory sú, že prečo tá stavby nie je moderná ? Podľa mňa táto stavba je moderná v dobe kedy vznikala a je moderná aj dnes.

Použité zdroje

<http://www.archiweb.cz/vladimir-dedecek>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Dede%C4%8Dek

<https://dennikn.sk/337306/vladimir-dedecek-architekt-ktory-sa-nebal-radikalnych-rieseni/>

<http://artalk.cz/tag/vladimir-dedecek/>

<http://www.teraz.sk/magazin/architekt-vladimir-dedecek-vyrocie-profi/85628-clanok.html>

<http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/377247-slovenska-narodna-galeria-sa-docka-rekonstrukcie/>

<http://kultura.pravda.sk/galeria/clanok/380244-v-sng-sa-zacina-rekonstrukcia-vystavy-budu-nadalej/>

http://www.sng.sk/sk/o-galerii/aktuality-a-oznamy/913_bienale-architektury-2016

<http://www.teraz.sk/kultura/na-bienale-architektury-v-benatkach/197632-clanok.html>

<https://dennikn.sk/382750/nostalgia-bratislavu-ubija/>

<http://reality.etrend.sk/komercne-nehnutelnosti/zacina-sa-dlho-odkladana-rekonstrukcia-sng/diskusie.html>

http://debata.pravda.sk/debata/cz-A120429_160731_sk_domace_p23/

[zápisky z prednášky Moniky Mitášovej, Interpretácia budovy Slovenskej národnej galérie v Bratislave od architekta Vladimíra Dedečka](#)

[internetový dotazník, autor: Matúš Záhradník](#)